

Reactie Internetconsultatie Wet GDI

Arnhem, 31 maart 2017,

L.S.

Met bijzondere belangstelling heb ik kennis genomen van het wetsvoorstel voor een gemeenschappelijke digitale infrastructuur.

De hierna volgende aantekeningen zend ik vanuit de hoedanigheden lid van The Document Foundation, en eigenaar van een bedrijf dat ondersteuning verleent voor op open standaarden gebaseerde office-applicaties. The Document Foundation is een onafhankelijke internationale stichting, die momenteel een thuis biedt aan twee projecten: LibreOffice is het grootste vrije software-pakket, met wereldwijd meer dan 100 miljoen gebruikers. Minder bekend is het Document Liberation Project. Daarbinnen worden filters ontwikkeld, waarmee documenten, gemaakt in oude, niet meer ondersteunde bestandsformaten, tenminste kunnen worden gelezen. De documenten/gegevens worden zo gered van een digitale dood, hun verlies wordt voorkomen.

Praktijkvoorbeelden uit binnen- en buitenland onderstrepen de noodzaak van een goed beleid rond open documentstandaarden. In verschillende Nederlandse gemeenten is de keuze gemaakt voor het invoeren van de, door de overheid voorgeschreven, standaard voor documenten: ODF. Dat leidt daar tot grotere vrijheid in de keuze van gebruikte software, leveranciersonafhankelijkheid, lagere kosten en documenten waarvan de digitale duurzaamheid is gewaarborgd. Effecten die herkenbaar zijn als kern- en scharnierpunten in onderzoeken naar vereisten voor, danwel falen van, een onafhankelijke en kosteneffectieve ICT bij de overheid. Een belangrijke complicerende factor blijkt echter te komen van ketenpartners, (semi-)overheden etc, die documenten maken en verspreiden in andere bestandsformaten. Daarentegen laten diverse internationale voorbeelden zien dat bij het implementeren van de ODF-standaard door meerdere gerelateerde overheden of een bestuurlijke regio, dat remmende effect nihil is.

De conclusie moet dan ook luiden dat een effectieve invoering van open standaarden alleen dan mogelijk is, als het op grote schaal geschiedt. Alleen dan kan een beleid voor leveranciersonafhankelijkheid en digitale duurzaamheid de gewenste effecten bereiken.

In het wetsvoorstel is opgenomen de mogelijkheid tot het verplichten van open standaarden bij AMvB. Onvoldoende duidelijk is hoe gezorgd gaat worden voor het verplichten van de betreffende standaard voor alle overheidsorganisaties. Immers niet alleen is uit de praktijk duidelijk dat hiermee effectief beleid sterk wordt bevorderd. Ook zijn er geen redenen dat de doelen niet (in hoge mate) ook voor al deze organisaties zouden gelden. Het geven van die duidelijkheid is daarom gewenst.

Daarnaast laat meerjarige monitoring door Bureau Forum Standaardisatie zien dat de huidige pas-toe-of-leg-uit aanpak voor vooral de documentstandaard ODF resulteert in een grote vrijblijvendheid in de praktijk, met een zeer slechte naleving en het hoegenaamd ontbreken van verantwoording en controle.

Niet duidelijk in het wetsvoorstel is, hoe dit gaat worden doorbroken.

Mijns inziens zijn er twee manieren om dat te bereiken. Eén is het bestaande pas-toe-of-leg-uit

beleid effectief maken met een specifieke controle en bijbehorend sanctie-apparaat. Het is zeer de vraag of zo'n constructie gewenst is. Een tweede is het gewoon verplichten, met daarbij de al bestaande sanctie-mogelijkheden. Die zullen naar verwachting weinig ingezet hoeven worden, juist vanwege de verplichting en het stimulerende effect van het gebruiken van de standaarden door andere overheidsinstellingen (dit in tegenstelling tot het huidige remmende effect door het in vrijblijvendheid niet gebruiken). Dit lijkt mij ook het passende vervolg op alle discussies en overleggen in commissies en vergaderingen in de Kamer die uiteindelijk hebben geresulteerd in onder andere de motie Oosenbrug waar om verplichting wordt gevraagd.

Duidelijkheid en toepassing op grote schaal kunnen het beleid effectief maken, waarbij controle en sancties op de achtergrond bestaan, maar het als vanzelf aansluiten bij de standaard regel is, en zo zeggenschap, controle en duurzaamheid in overheids-ICT mogelijk worden.

Ik zou het bijzonder op prijs stellen indien mijn inbreng bij de verdere behandeling wordt betrokken. Mocht er behoefte bestaan aan nadere uitleg, dan zal ik graag proberen die te geven.

Met hoogachting en een vriendelijke groet,

Cor Nouws
Robert de Vriesstraat 13
6836 ML Arnhem
cor.nouws@documentfoundation.org